

Sang & Sjæl

“Jeg skal fortælle dig hemmeligheden ved sangen. Du lytter til dig selv, når du lytter til en sang.

Enhver har en sang i sin sjæl, og du hører din egen sjæl i enhver sang.

Den, der har en smuk sang i sjælen, ejer evnen til at høre andres smukke sange.”

(Mihály Bahits)

Børn elsker sang og musik - små børn “synger” længe før de taler, og “danser” længe før de går.

Sang er et basalt udtryksmiddel og et kommunikationsmiddel, der ophæver både aldersmæssige, nationale, kulturelle og sociale skel.

Alle børn er født med et musikalsk potentiale, - født med indre forudsætninger for at tilegne sig det musikalske sprog, og alle børn kan udvikle en musikalsk adfærd og en musikalsk kompetence.

Det er veldokumenteret, at beskæftigelse med musik aktiverer hele sanseapparatet og styrker børns generelle udvikling på både det intellektuelle, det emotionelle, det æstetiske, det kreative, det sociale, det sproglige og det motoriske område.

Igennem sang og musikalsk samvær stimuleres desuden barnets evne til at lytte, til at koncentrere sig, til at samarbejde og i det hele taget til at sanse, hvad der foregår omkring det.

Sangstemmen

har man altid på sig og den er gratis

Hvor som helst og når som helst kan man synge - alene - to og to - i en lille gruppe - i klassen eller i et kæmpekor.

Man kan synge med sin lillebror eller storesøster, med mor og far, bedstemor eller oldefar, med sine skolekammerater og med sine venner fra nær og fjern.

Man kan synge énstemmigt og man kan synge flerstemmigt og det er helt sikkert, at man hverken kan skændes eller slås, mens man synger.

Igennem sangen lærer børn deres musikalske og kulturelle rødder at kende, hvilket er indlysende vigtigt for forståelsen af, hvem man selv er. Og jo stærkere barnets identitet er, jo mere overskud vil det have til at åbne sig ud mod verden og forstå hvem andre mennesker er.

At synge er en umiddelbar og naturlig del af barnets liv, og sang kan mere end noget andet beskrive en stemningsverden og forløse menneskelige følelser.

Det at synge rører ved os på en ganske bestemt måde. Vi løftes op, bæres et andet sted hen, - vi mærker, at vi er levende og har en sjæl.

Børn, der synger, får selvtillid, bliver åbne, tillidsfulde og lydhøre.

Man lytter til sig selv, når man lytter til en sang - man hører sin egen sjæl i sangen.

Musik for fostre og babyer

Børn er fra fødslen grænseløst åbne, nysgerrige og parate til at gribe enhver sansemæssig udfordring.

Gennem videnskabelige undersøgelser er det påvist, at både fosteret og det nyfødte barn reagerer på musik og rytmiske påvirkninger, og det betyder, at forudsætningerne for at udvikle barnets musikalitet er til stede allerede fra fødslen - ja, endda fra før fødslen. Forskningen dokumenterer, at fosteret fra sjette måned er et bevidst reagerende menneske, der lever et aktivt følelsesliv.

Fosteret kan se, høre, smage, opleve, huske, lære og føle, hvilket betyder at personlighedsformningen begynder i livmoderen og ikke - som man tidligere tro-

---

Sang er et basalt udtryksmiddel og et kommunikationsmiddel, der ophæver både aldersmæssige, nationale, kulturelle og sociale skel

ede - først når barnet er født. Denne viden betyder, at vordende forældre aktivt kan øve positiv indflydelse på deres barns følelsesmæssige udvikling - og musikalske. Fosteret hører klart fra sjette måned, det bevæger sin

krop i takt med sin mors tale og det er intellektuelt modent nok til at sanse det følelsesmæssige indhold i moderens stemme. Hvis en gravid kvinde hver dag lytter nogle minutter til beroligende musik eller endnu bedre: selv synger, vil barnet føle sig rolig og afslappet. I bedste fald kan man formodentlig allerede på dette tidspunkt grundlægge en livslang interesse for musik hos barnet.

Fosterets høreelse er som nævnt udviklet allerede fra 24. uge, og det nyfødte barn kan kende sin mors stemme fra alle andre mødres stemmer. Det kan ligeledes genkende musik, der er blevet spillet eller sunget for det under graviditeten.

Det nyfødte barn er langt mere modtagelig for lyde, klangkvaliteter og klangfarver end på noget senere tidspunkt i livet.

Hjernen har en ekstrem høj indlæringskapacitet og barnet kan lære, huske og opmagasinere viden i hjernen. Alt, hvad det har oplevet, ligger lagret som indre billeder.

Det er derfor i de første leveår, at fundamentet for det, der skal læres senere i livet, skal etableres. Det er i disse år, at barnets modtagelighed er størst og sanseapparatet er mest åbent.

Stemthed

Alting tyder desuden på, at sammensmeltningen af musikalske og emotionelle oplevelser har afgørende betydning for barnets måde at opleve, opfatte, reagere

og respondere på resten af livet. Stemningen, atmosfæren, rummet, fællesskabet osv. har indflydelse på den musikalske helhedsoplevelse, hvad enten man sidder i en lille hule ude i skoven, hjemme i den varme stue eller i et stort, smukt kirkerum med en overvældende akustik. Oplevelserne vil være forskellige, men kan være lige stærke.

Oftentimes kan bare en enkelt musikalsk oplevelse i barndommen åbne døre til en helt ny verden og være nok til at vække forståelse for hele livet.

Teologen K. E. Løgstrup introducerede i bogen "Kunst og erkendelse" (1983) begrebet *stemthed*, som det fænomen, der opstår, når mennesket befinder sig i en åben, modtagende indstilling i mødet med naturen og andre mennesker. Begrebet knytter sig til høresansen og stemtheden forstås som den stemning af sindet, der foregår, når lyd og toner spænder høresansen.

Tilegnelse af et musikforråd

Ligesom barnet vil tilegne sig det sprog, der bliver talt med det under opvæksten, vil det tilegne sig de sange og den musik, der bliver sunget og spillet for det.

Afgørende for barnets sproglige udvikling er, at der bliver talt med det og læst for det lige fra starten - det giver et rigt ordforråd og evne til at kunne udtrykke sig.

Nøjagtig det samme gør sig gældende for musik.

Barnets musikalske og åndelige univers vil være påvirket for livet,

---

Oftentimes kan bare en enkelt musikalsk oplevelse i barndommen åbne døre til en helt ny verden og være nok til at vække forståelse for hele livet

hvis det lytter til musik og der bliver sunget for og med det, fra det er helt lille.

Lige så naturligt som det er for et barn at synge, lige så naturligt er det at danse

og bevæge sig. Gennem bevægelsen stimuleres og understøttes den musikalske hukommelse, og fornemmelsen af puls, rytme og form udvikles.

Senere i livet vil barnet igen og igen opleve genkendelsens glæde, når det møder sange og musikstykker i nye sammenhænge bl.a. i skolen og i fritidslivet, og

hver gang vil der opstå nye refleksioner, nye erkendelser og ny visdom.

Plads til sjælen

I forbindelse med et praktikforløb for mine studerende underviste jeg nogle børn i børnehaveklassealderen. Da to piger efter timen gik ud af døren, hørte jeg den ene sige til anden: "Synes du ikke også, at man bliver glad af at synge"?

Jeg blev også glad og det fik mig endnu engang til at tænke på, hvor afgørende det er for både børn og voksne at have et sted at hente styrke, - et rum for glæde, men også et rum, når man er ked af det.

Det rum, som giver plads til sjælen, findes i de danske sange og salmer, og det rum kan blive et holdepunkt, - et sted man altid vil kunne genfinde og vende tilbage til resten af livet.

Det kan være selve melodien, der rammer en bestemt følelse, og det kan være det tekstlige indhold, der alene, men oftest i kombination med melodien, skaber en særlig atmosfære.

Vi er som danskere privilegerede med en sang- og salmeskat, som efter international målestok er ganske unik. Den skal vi bruge og give videre til vores børn.

Killi milli maxi kuxi kaxi, esrom pyt

Forfatteren Suzanne Brøgger skriver i "Danmarks Grundlov af 27. oktober 2000" (Brøndum, 2000):

Vi er som danskere privilegerede med en sang- og salmeskat, som efter international målestok er ganske unik. Den skal vi bruge og give videre til vores børn.

"Det er ethvert barns ret at lære de danske sange i den blå og den sorte bog (Højskole- og Salmebogen), og det er enhver voksens pligt at lære sangene fra sig.

Det er danskernes privilegium at kunne synge med på linier som "Pigernes latter og lyse hår...mildt om et evigt Danmark spår", "Skal sangen rumme for ret at melde om, hvad der inderst er os og vort", "Guds fred med vore døde i Danmarks rosegård! Guds fred med dem, som bløde af dybe hjertesår!", "Med lys som fugle på kviste".

Og synge sjove ord som: "På Tave bondes ager ved Birkende by", "Kålgårdspilen piber trist", "Land æfor og by æbag, lærkesang og humler", "Ej sikke lej, sikke london don, killi milli maxi kuxi kaxi, esrom pyt" og "Se, hvor hun i spøg ham banker på de søde pusselanker"."

Det musikalske ansvar

Mange børn og unge lærer ikke de danske sange og salmer at kende, hvis ikke de voksne er bevidste om deres ansvar.

Sangens og musikkens betydning for børns identitetsdannelse, åndelige vækst og følelse af rodfæstethed kan næppe overvurderes. Derfor kan jeg ikke nok opfordre forældre (og andre voksne omsorgsgivere) til at prioritere et musikalsk samvær med børn.

En musikalsk start i livet betyder dannelse for livet.

Når man synger påvirkes både det fysiske og det psykiske velbefindende hos børn i alle aldre - også de børn, der er blevet voksne.

Og det er aldrig for sent at begynde.

Stemmen rummer alle menneskelige følelsesudtryk - fra glæde og jubel til sorg og fortvivlelse. Stemmen sidder i sjælen og sjælen sidder i stemmen. Begge dele har vi med os gennem hele livet.

"Sange er de tanker, der synges ud med åndedrættet, når mennesker lader sig bevæge af stor kraft og ikke længere kan nøjes med almindelig tale..."
(*Orpingalik, eskimo*)